

s zakladom za „Tagblatt“, in ljudje dobro vedó, da dr. Klun zeló nerad trosi denar iz svojega žepa, zato je med občinstvom sum, da tudi ljublj. „Tagblatt“ je tisti „skrivni zalogi“ nekaj v žlahti. Ali to po zapiskih c. kr. državnega računarstva adjustirano dokazati — to mora tudi „Tagblatt“ prevideti — je nemogoče; ali bodo mar možje, ki vladajo s to skrivno zalogo, tako abotni, da bodo na veliki bobenj devali, kaj in komu kaj dadó?! 50.000 forintov je samo cis-lajtansko ministerstvo dobilo za ta fond, in noben časnik, zato prijet, ni še obstal, da kaj dobí. Kam tedaj pride onih 50.000? Naj bi tedaj „Tagblatt“, ki vendar vsaki hip „patrone“ Triglavove z imenom navaja, raji te okoliščine pojasnil, ki sum zbuja, predno „Novice“ tako „svinarsko“ napada. Pri vsem tem pa še ene reči ne moremo nikakor razumeti. Človek bi namreč po „Tagblattovi“ jezi sodil, da se njemu sramotno zdi z dispozicionsfondom v dotiki biti. In vendar je Beust sam v državnem zboru to zalogo opravičeval in celó razprave sodniške so ga izrekle za postavno djanje. Po „Tagblattovi“ misli bi pa moral namen tega fonda nepošten in sramoten biti. A namen vendar ni bil drug, kakor „ustavovernost“ in „liberalizem“ podpirati. In da ga je „Tagblatt“ — „Fleisch vom Fleische“ in „Geist vom Geiste“ Giskrovega — na vse kreplje podpiral, da je Slovence, po njegovi sistemi „klerikalce“, na vso moč in povsod na steno pritiskal, da je „konfessionslos-štvo“ visoko nosil na banderu svojem itd. itd., kdo more to tajiti? „Tagblatt“ je za Giskro — kteremu je po svojih privržencih menda tudi serenado v Ljubljani osnoval — vendar tako delal in še dela, da je sam vseh 50.000 gold. zaslužil. Čemu tedaj sramovati se drug družega, ko sta si oba prav enaka? — „Tagblatt“ pa se zato še posebno repenči, da so „Novice“ dr. Klun-a z imenom pritaknile v zvezo z omenjenim fondom. „Novice“ ne delajo občnega mnenja, kakor si ga „Tagblatt“ kuje, one le poročajo, kar svet misli in govori, zato iznova povdarjamo, da svet ima dr. Kluna za pokrovitelja „Tagbl.“, o katerem še več govori, namreč to, da je dr. Klun hudo tudi delal na to, da bi vlada osnovala slovensk časnik v Ljubljani in ž njim zadušila sedanje slovenske „klerikalne“ časnike. Naj dr. Klun odgovori, če more, da ni tako? Potem bomo na dalje govorili. Naposled odgovorimo „Tagblattu“ le še to: Tajite in zanikujte, kolikor vam drago, narod naš vam ne verjame nič, odkar je slišal, da na interpelacijo dr. Tomanovo sam Giskra v državnem zboru od tega nič vedeti ni hotel, kar je po lastnem popisu „Tagblattovem“ lani v Ljubljani z dr. Bleiweisom govoril!! Vaše besede tedaj, čem več nameravajo koga sramotiti, tem bolj ga častijo pred svetom, ki pozná vaše rokodelstvo, in gorje onemu, kogar vi čislate! „Schuft“ iz lažnjivih ust „Tagblattovih“ je le častna beseda nam, ki nimamo z „svinjami“ nobene dotike.

— (Zahvala.) Prebivalcem vseh vasí, ktere je „Sokol“ obiskal na svojem izletu poslednjo nedeljo, zahvaljuje se iskreno za prijazni, srčni sprejem
odbor ljubljanskega telovadnega društva „Sokola“.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Zadnji čas je!

Res! najkrasniši čas je, resnobno delati na to, da se razjasni in predrugači sedanji položaj avstrijski! — Tako kličejo vsi poštenjaki in našim bralcem dobro znani, od poštenega Nemca pisani dunajski časnik je o tej zadevi prav odkritosrečno te dni pisal tako-le:

Z vso resnobo je treba delati na spravo, sicer

sopet po vodi splavajo vesele nade, komaj nekoliko oživljene, in zopet se še oholejše pokažejo zle namere. Vesele nade so nam to, da se resni volji posreči, Avstrijo vsem narodom na zadovoljnost po prosti poti zediniti in tako trdno ustanoviti in ohraniti državo narodov, ktera ima visok poklic, širiti pravo omiko. Zlim nameram pa je namen spodkopati prostovoljno zedinjenje, ne zadostiti narodom, ampak dražiti jih in tako pokončati habsburško cesarstvo.

Národna opozicija hoče Avstrijo ohraniti; ona spoznava in izreka potrebo te državne zveze, da se posamnim narodom ohrani samostojnost, da se vzdrži mir in doseže njen izobraževalni namen; národna opozicija v resnici avstrijsko misli, ona stoji na avstrijskem stalu, ona hoče pravo avstrijsko politiko.

Njej nasproti pa dela neka stranka, ki se sicer na videz baha z avstrijskim domoljubjem, v resnici, v mislih in namenih pa več ni avstrijska. Ona se kot klòp drži neizpeljive ukazane (oktrojirane) ustave, ter s tem hoče dokazati, da ni mogoče ohraniti Avstrijo. Ta stranka hoče narodom delati silo, da bi jih ž njo razdražila na hudodelstvo, in tako na dan sklicala ustajo, ktere Avstrija ne bi mogla več udušiti. In tej stranki so pustili deset let v Avstriji gospodovati in tudi sedaj se še ne kaže, da bi imeli pogum, iztrgati se iz njenih rok, čeravno vsak dan jasnejše kaže, da gospodstvo te stranke Avstrijo čedalje bliže žene k propadu. Tej stranki je le treba pokazati resnobno voljo, in kmalu zgubi pogum; ona je prevzetna le, ker vidi, da najviše oblasti hrepené po njeni hvali in se bojé njene graje; ta stranka je srčna le tedaj, kedar so druge bojazljive; ona je le šibki vladi nasproti predrzna in prešerna, krepki pa se po strežajsko uklanja. Tej stranki je treba Avstrijo iz rok vzeti, kajti v njenih rokah konec vzame Avstrija. Ta stranka zasmehuje vlado, da nima nobenega programa o spravi. Vsakemu razumnemu človeku pa je jasno, da se mora vzajemni spravi program sestaviti iz programov posamnih strank.

Take programe pa imamo. Vlada in ž njo ustavoverci ga imajo v decemberski ustavi; Čehi in Moravani imajo svojo deklaracijo, Galicija svojo resolucijo, prav tako Kranjsko in Tirolsko; tudi za Dalmacijo je národna stranka postavila svoj program; vrh tega Petrinov predlog s prstom kaže na splošno spravo. Ti programi naj se spravijo v soglasje med seboj. Za to opravilo so predobravnave potrebne, da se stranke zedinijo vsaj v glavnih točkah.

Prvo vprašanje, ki se postavi rodoljubom različnih dežel avstrijskih, na predobravnavo zbranim, mora biti to-le: Ali hočete porazumeti, spraviti, zediniti se, in tako ohraniti Avstrijo? Če hočete to, morate sprevideti, da noben posamesen program sam za-se ne more obveljati, ampak more se iz vseh dogovoriti en vzajemen program. Da se to stori, treba je ravnati po zamku in namenu sprave: tu kaj dodati, tam pa kaj odjenjati. Le po tej poti je sprava mogoča, a tudi gotova. Napoved nekega dunajskega časnika, da se takega zbora ne vdeleži noben Nemeč, ker nemški veljaki sedé v državnem zboru, je toraj ali neumnost ali pa izdaja Avstrije.

Zopet so našli besedo, s ktero delajo zmešnjavo in neslogo, kakor se prav po otročje bojé besede „federalizem“, če tudi smo prav za prav že v federalizmu, namreč v spravi z ogersko krono, tako zdaj besedo „državopravnost“ obešajo za strašilo in dražilo. Državopravnega vprašanja ni, toraj tudi državopravne sprave ni — pravijo, — ampak sedaj gré le za razširjenje avtonomije in zadovoljitev narodnosti. Pač smešno! Vse, kar se zgodi za to razširjenje in zadovoljitev, gotovo je tudi državopravno.

Koterije ustavovernežev svoje privržence strašijo in plašijo s tem, da trdijo, da sedaj gré za veljavo ustave, to je, za ustavne svoboščine. To je pa laž. Sedaj ne gré za to, da bi se ustavna svoboda odpravila ali omejila, ampak prav za to, da se razširja, da prav za prav oživi; sedaj gré le za to, da se kraljestva in dežele prostovoljno dogovoré o razmerah med seboj, in o načinu, po katerem se zedinijo v eno celoto, to je, po katerem se osnuje in utrdi država. Toda dajmo veljati kriku ustavovernežev po ustavni svobodi, in vprašajmo jih, kakošno svobodo pa narodi imajo od dosedanje ustave, od bivšega državnega zbora in bivšega ministerstva? Odgovor se glasi: Pravico voliti po tako visokih davkih in način tako neproste volitve, da je ta ustava prav za prav starodavna stanovska, toraj gospodstvo onih, ki imajo posebne pravice; znižanje obresti od državnih dolgov, s čemur se je velika škoda storila mnogim družinam in sirotam; zvišanje davkov, ki tarejo ljudstvo, splošno vojno dolžnost, ktera, izvzemši le še ženski spól, vse državljanke vtika v vojaško suknjo in je Avstrijo spremenila v vojaško državo, in za vsa ta bremena nismo dobili družega, nego jako omejene pravice združevati in shajati se, nesvobodno svobodo tiska, porotne sodnije samo za en oddelek državljanov, potem pa še tako imenovane novoverske postave! To je kruh, s katerim nas nasititi misli tako imenovano nemško „purgarsko ministerstvo“.

Skrajni čas je tedaj — še enkrat rečemo — da se resnobno dela na spravo in prostovoljno dogovorjeno zedinjenje države; še le potem se oživi prava splošna svoboda, ktera oživi novo Avstrijo z zadovoljnimi narodi!

Iz Dunaja. 15. maja. Danes se je ministerstva predsednik grof Potocki podal v Prago; ondi je kmetijska razstava; al ves važnejši namen je Potockega peljal v glavno česko mesto — namen: pogovoriti se in če je mogoče porazumeti se z voditelji največjega in najslavnjšega kraljestva v Avstriji, čegar zastopniki slovanški se od 1867. leta niso več udeleževali državnega zbora dunajskega, nepriznavši decemberske ustave. Ministerstvo, ki je na-se vzelo veliko nalogo, dognati spravo vlade z vsemi narodi, nima tedaj imenitnejšega posla nego je ta, da se porazume s Čehi. Bog daj, da vsem narodom na korist se Potockemu posreči ta namen! Že pred odhodom njegovim se je minister kmetijstva baron Petrinó podal v Prago in mnogoveljavni Poljak dr. Smolka, ki je najiskrenejši zagovornik federalizma v Galiciji. S zastavo federalizma v rokah in z zaupanjem, ktero njega veže s prvaki českimi, vse pa vzdržanje Avstrije, upamo, da je Smolka Potockemu v zlatni Pragi pot pripravljaj k spravi. Bodi se pa kakor koli, radovedno gleda zdaj ves svet v Prago, da sliši, kaj bode. Prihodnje „Novice“ bodo poročale o izidu prevažnih teh razgovorov.

— Državni kancelar grof Beust je prejel spet novo veliko čast, postal je kancelar reda Marije Terezije. To je znamenje, da mož še ni zgubil zaupanja cesarjevega, kakor se je pripovedovalo od nekterih strani.

— Nova verska ali prav za prav neverska stranka se je tukaj osnovala pod imenom „svobodna racionalistična cerkev“, to je, „veruj kar hočeš, kar nočeš, pa pusti“. Število njeno je še majhno, večidel so čevljarji in mizarji. „Liberalizem“ jih bode že še zlegel, ako ga — na otetbo človeštva — ne bode kmalu konec!

— Pravila za deželne brambovce po novi postavi v našem kosu Avstrije je cesar potrdil. Vse te dežele so razdeljene v 9 brambovskih komandnih okrajev. Stajarci, Kranjci in Korošci spadajo pod en komandni

okraj, to je, četrti, Tržačani, Istrijani, Goričani in Graškiški pa tudi pod enega, to je, petega.

Iz Prage 16. m. Jutri pričakujema novega deželnega glavarja kneza Mensdorf-a; če ne več, je ž njim saj en kamen spotike iz dežele odpravljen. — Včeraj je bila velika svečanost tukaj; na pokopališču se je odkril krasni spominek ljubljenca národa českega Havlička; nad 10.000 ljudstva se je udeležilo svečanosti. — Razstava kmetijska je prvi dan, ko se je odprla, blizo 5000 ljudi privabila na ogled; čez 800 mašin za kmetijska dela je razstavljeno iz Českega, Pruskega in Angleškega.

Iz Zagreba. Od glasovitega dr. Starčević-a, ki je v prejšnjem deželnem zboru sam za se stranka bil, zapuščen od vseh družih strank, je na svetlo prišla nesramno-grda zabavljica na neumrlega bana Jelačić-a! Blato metati na druge, to je dandanes junaštvo tu in tam!

Ogersko. Iz Pešta. „Naplo“ piše, da je Njegovo Veličanstvo slavnemu rodoljubu Hurban-u, ki je bil zarad časniškega pregreška v zapor obsojen, odpustilo konec njegove kazni.

Laško. Po več krajih so se začele kazati priprave za prekucijske namere, po katerih naj bi se kraljevska vlada odstranila in republikanska (ljudovladna) na njeno mesto posadila; armada ima zmirom ukaz, da vsak hip stopi vmes, kjer bi bilo rogovilstvo presilno. Vsi na odpust (urlavb) spuščeni vojaki so poklicani v armado.

— Namen prekucijski na Laškem ni samo le republika, temuč tudi ta, da bi planili čez papeževo deželo.

Francosko. 15. maja. Danes so cesarju Napoleonu slovesno izročili izid ljudskega glasovanja. V vsem skupaj so našteali 7 milijonov in 300.000 glasov za Napoleonovo vlado, 1 milijon in 500.000 zoper, 2 milijona volilcev pa se nista udeležila. Cesarstvo francosko ne stoji tedaj na kaj posebno trdnih nogah, vendar so mu vsi evropejski vladarji srečo vošili.

Iz Rima 15. maja. — Obravnave o nezmotljivosti papeža so se danes začele. Govori se, da še pred pretekem enega meseca utegne konec biti tem razpravam.

Popravek. V zadnjih „Novicah“ str. 155. na desni polovici v 16. vrstici od spodaj je med besedama so ga izostal stavek: temu imenovanji blagovolilipritrditi, a znova še niso.

Žitna cena

v Ljubljani 14. maja 1870.

Vagán (Metzen) v novem denarji: pšenice domače 5 fl. 60 — banaške 6 fl. 12. — turšice 3 fl. 80. — soršice 3 fl. 73. — rži 3 fl. 40. — ječmena 3 fl. — — prosa 2 fl. 90. — ajde 3 fl. — — ovs 2 fl. 40 — Krompir 2 fl. 40.

Žitna cena

v Kranji 16. maja 1870.

Vagán pšenice 6 fl. 5. — rži 4 fl. — — ječmena 3 fl. 60. — ovs 2 fl. 70. — soršice 3 fl. 80. — ajde 3 fl. 40. — prosa 3 fl. 40. — krompirja 2 fl. 30. — fižola 3 fl. 84.

Kursi na Dunaji 16. maja.

5% metaliki 60 fl. 45 kr. Ažijo srebra 12:1 fl. 50 kr.
Narodno posojilo 69 fl. 80 kr. Cekini 5 fl. 86 kr.

Loterijske srečke:

V Trstu 14. maja 1870: 15. 61. 84. 53. 51.
Prihodnje srečkanje v Trstu bo 28. maja 1870.